

УДК 007 : 304 : 655

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПРАВА І «ПРОСВІТА»

Василь Глаголюк

*Інститут управління природними ресурсами ВНЗ
«Університет економіки та права «КРОК»
вул. Тютюнника, 11а, м. Коломия, 78200, Україна
e-mail: iupr@live.krok.edu.ua*

Схарактеризовано видавничу діяльність товариства «Просвіта», розкрито особливості українського книгодрукування в місті Коломия, осмислено внесок видатних українських діячів в розвиток української справи.

Ключові слова: товариство «Просвіта», видавнича діяльність, українське книгодрукування, періодичні видання, національні традиції.

«Просвіту» шанобливо називають матір'ю українських громадських організацій. Ця організація є найповажнішою за віком, 8 грудня 2014 р. їй виповнилось 146 літ. «Просвіті» завдячуємо нашими політичними здобутками, протидією агресивному москвофільству, боротьбою за українську мову, піднесенням національної свідомості, відновленням Української держави в 1918 р. і 1991 р., змаганням за українську державність.

Вже на першому засіданні Виділу, що відбулося 8 грудня 1868 р., з'ясувалося, що для розгортання роботи керівники «Просвіти» першорядним завданням вважали залучення до Товариства якомога більшої кількості членів «на всіх частях нашої Русі». Конкретизуючи положення статуту, було ухвалено такі важливі рішення:

- популярні книжки друкувати правописом, уживаним в народних школах;
- наукові праці друкувати за побажанням автора одним з двох уживаних правописів – Осадці чи Куліша [1, с. 61].

Видавнича справа, зокрема книгодрукування, організація читалень, бібліотек були чи не основним напрямком діяльності головного Виділу та філіалів Товариства «Просвіта». Передбачалося «збирання і видавання всіх плодів усної народної словесности, як пісень, казок, приповідок, історичних переказів і всього того, що може причинитися до пізнання народу і його історії» [2, с. 8].

Згідно з новим статутом, який був прийнятий на других загальних зборах «Просвіти» 14 (26) травня 1870 р., передбачалося обмеження наукової діяльності, яку вирішили зосередити в Науковому товаристві імені Т. Шевченка. Його створили 1873 р. Натомість «Просвіта» єдиною метою своєї діяльності визнала «ширити просвіту між українським народом». А це означало, що в ряди Товариства стали залучати широкі верстви народу. Стосовно видавничої діяльності, то передбачалося використати найрізноманітніші засоби, зокрема:

- видавати твори українською мовою для освіченої верстви, для використання у школах, але найперше видавати популярні праці для міського і сільського люду;

- допомагати приватним видавництвам з подібними цілями;
- розповсюджувати свої і подібні видання;
- засновувати бібліотеки й читальні;
- закладати бурси й допомагати народним закладам;
- допомагати заслуженим письменникам, учителям, студентам;
- видавати в разі потреби часопис.

Уже на зборах 1870 р. було відзначено великий успіх книжечок Товариства: «Зоря», «Що нас губить?», «Народній календар». Там само К. Климкович запропонував видавати шкільні книжки, зокрема для середніх шкіл [3, спр. 7628, с. 21].

На третіх загальних зборах 27 травня (8 червня) 1871 р. новий голова Товариства Ю. Лаврівський, звітуючи про поповнення організації, зниження членських внесків, не обминув і видавничої справи, зазначивши, що за рік діяльності видано три книжки «Зорі» для народу, підготовлено календар на 1872 р., переклад «Науки сільського господарства для менчих посідателів землі», напрацювання нових підручників для гімназій. Розгорнулася справжня дискусія з проблем видання книжок, у якій взяли участь і керівники Товариства А. Вахнянин, Ю. Романчук, О. Навроцький, і багато його членів. Збори навіть прийняли ухвалу, щоб «1) виділ занявся більше виданем книжок популярних, 2) щоб занявся ліпшою організацією товариства в цілі лекшого розширення книжок меже народом» [3, спр. 7628, с. 59].

Великого значення у своїй діяльності товариство «Просвіта», її очільники надавали друкованому слову, а тому видавнича справа друкування й розповсюдження книг, газет, журналів, іншої друкованої продукції завжди була в центрі уваги просвітян. Дослідники видавничої справи визнають, що не всім «Просвітам» внаслідок урядових заборон, жандармських переслідувань, фінансової скрути, морального терору вдалось налагодити власну видавничу діяльність, але, незважаючи на труднощі, більшість товариств успішно видавали і розповсюджували серед народу свої друковані книги, періодичну пресу й іншу друковану продукцію.

Ці невеликі книжечки, газети і журнали відіграли домінуючу роль у формуванні національної свідомості, сприяли розвитку освіченості народу. Завдяки виданням «Просвіт» українці на спольщених, мадяризованих, русифікованих, румунізованих теренах своєї батьківщини здебільшого вперше одержали змогу читати рідною мовою твори Т. Шевченка, І. Котляревського, Є. Гребінки, П. Гулака-Артемовського, П. Грабовського, Л. Глібова, С. Руданського, Д. Мордовця, М. Костомарова, Ю. Федьковича, І. Франка, Лесі Українки, М. Гоголя, Л. Толстого, М. Лескова, А. Міцкевича, Б.-М. Бйорнсона, В. Гюго, Г. Гейне та багатьох інших класиків вітчизняної і світової літератур, а також ознайомитися з історією України, досягненнями людської цивілізації.

Доброю на початок була популярна серед селян і міщан читанка «Зоря», яку склав професор Омелян Партицький. Вона вийшла друком у квітні 1869 р. і блискавично розповсюдилася. Особливо важливу роль у становленні й розвитку видавничої діяльності Товариства відіграв випуск щорічних календарів «Просвіти», перший з яких побачив світ 1869 р. під назвою «Календарь народный – на рокъ звичайний 1870» [4, с. 31–32].

Протягом 1869–1880 рр. Львівська «Просвіта» видала 60 назв популярних книг кількістю 489 400 примірників. За 40 років діяльності Львівської «Про-

світи» (1868–1908) видруковано 308 популярних праць кількістю 2 325 115 примірників. У 1871–1876 рр. «Просвіта» видала 17 шкільних підручників для гімназій у кількості 12 300 примірників [8, с. 29].

А загалом під егідою Львівської «Просвіти» та її філій протягом 70 років (1868–1939) вийшло друком понад 1000 видань (не враховуючи часописів): книги, брошури, дрібні видання (так звані «метелики»), 22 перші шкільні підручники українською мовою, листівки, мапи, ноти, портрети видатних діячів України тощо, загальний наклад яких перевищує 5 мільйонів примірників [6, с. 50–51].

З погляду сьогодення навіть важко уявити собі, що в умовах бездержавності, певного засилля і реакції влади товариство «Просвіта» зуміло досягнути і видати на-гора такий масив друкованої продукції. І все це завдяки своїм матеріальним засобам, власній ініціативі і добре підготовленим кадрам, справжнім патріотам, сподвижникам української національної ідеї.

Дещо складнішою була ситуація з розвитком українського національного руху в Російській імперії. На початку XIX ст. через інтеграцію Гетьманщини в Росію послабилось усвідомлення українським народом наявності на Лівобережжі у другій половині XVIII ст. політичної автономії, еліти, національної свідомості.

Український рух у Російській імперії перейшов на легальне підґрунтя лише в ході Першої російської революції 1905–1907 рр.

Ще одна величезна заслуга Львівської «Просвіти» полягає в тому, що вона виступила рятівницею українського письменства в ті тяжкі роки, коли в царській Росії діяли сумнозвісні Валуєвський циркуляр 1863 р. й Емський указ 1876 р. Олександра II, і українське друковане слово фактично опинилося поза законом. На допомогу наддніпрянській інтелігенції прийшла «Просвіта», яка активно сприяла друкуванню творів Т. Шевченка, П. Куліша, О. Стороженка, І. Нечуя-Левицького, Л. Глібова, Б. Грінченка, О. Кониського, Марка Вовчка, В. Мави-Лиманського та багатьох інших письменників з Великої України.

Зважаючи на певні особливості розвитку просвітянського руху, 8 жовтня 1905 р. було зареєстровано Українське літературно-артистичне товариство «Просвіта» у Катеринославі, 25 листопада 1905 р. – Українське товариство «Просвіта» в Одесі. Дослідник діяльності Одеської «Просвіти» А. Мисечко стверджує, що Одеська «Просвіта» стала першою офіційно зареєстрованою організацією на теренах Російської імперії під назвою «Українське товариство «Просвіта» в Одесі.

У 1905–1907 рр. вдалось започаткувати діяльність організаціям «Просвіти» Кам'янець-Подільського, Києва, Житомира, Миколаєва, Чернігова. На відміну від західноукраїнських земель, де було лише одне центральне товариство у Львові, у підросійській Україні в губернських містах існували центральні організації «Просвіти», які координували діяльність осередків у регіонах (Київській та Одеській «Просвіти» відкривати філії на місцях забороняли губернатори). За даними С. Перського, у підросійській Україні функціонувало 10 губернських організацій «Просвіти» і близько 30 філій [5, с. 35].

Про видавничу справу «Просвіти» у Російській імперії не вдається прослідкувати, бо сама діяльність «Просвіт» суворо обмежувалася, здійснювався нагляд за її членами та осередками, який часто завершувався визнанням діячів Товариства неблагонадійними, а також закриттям організацій.

І все-таки, використовуючи досвід Львівської «Просвіти», ознайомлення з книговидавничою продукцією, газетами і журналами «Просвіти» підросійської України та їх розповсюдження сприяли формуванню національної свідомості в умовах бездержав'я, готували ґрунт для утвердження Української національної держави.

Висвітлюючи непростий період функціонування Львівської «Просвіти», її зв'язок з «Просвітами» українських міст у Російській імперії 1868–1939 рр., варто зазначити, що завдяки діяльності членів Товариства в царині книгодання, преси український народ мав відомих редакторів, письменників, літературознавців, мовознавців, перекладачів.

Члени «Просвіти» редагували прогресивні періодичні видання. Так, В. Барвінський був редактором «Правди», «Діла», О. Барвінський – щоденника «Руслан», О. Борковський – «Зорі», а згодом – «Діла», І. Брик – часопису «Письма з «Просвіти», Г. Врецьона – видавцем і редактором «Шкільної часописі», А. Вахнянин – «Правди», «Письма з «Просвіти», співредактором «Діла», Т. Леонтович – співредактором «Зорі Галицької», О. Огоновський редагував «Правду», В. Шашкевич – «Вечорниці», «Русалку», а після складання обов'язків О. Партицьким – читанки для селян «Зоря». Й. Волошиновський редагував «Світову зірницю», Д. Дорошенко був фактичним редактором часопису «Дніпрові хвилі», К. Дьяконов – тижневика Катеринославської «Просвіти» «Добра порада», М. Матушевський – «Громадської думки».

Діяльність «Просвіти» з випуску україномовних шкільних підручників сприяла тому, що її члени змогли були авторами цих підручників (О. Барвінський – автор підручників з історії; І. Верхратський – перших підручників для середніх шкіл із зоології, ботаніки, мінералогії; Т. Глинський – граматики української мови; О. Дейницький – перших українських підручників для гімназій з арифметики й геометрії (виданих у 1870-х рр.); В. Калинович – шкільних підручників з німецької мови; В. Лаврівський уклав підручник для пожежників; К. Лучаківський – шкільний підручник з класичної філології; Н. Мазепа-Сингалевиц написала підручник із соціальної гігієни; О. Партицький з української мови та літератури для народних шкіл; О. Савицький – з математики та фізики для гімназії; О. Стефанович – «Історію християнсько-католицької церкви» для середніх шкіл, перший молитовник українською мовою).

Члени Львівського товариства та його осередків вели активну перекладацьку діяльність навчальної літератури з іноземних мов (А. Вахнянин переклав з німецької підручник з географії, А. Шанковський пристосував до використання українською молоддю підручники німецької мови).

Діячі «Просвіти» першими почали розробляти українську наукову термінологію. І. Верхратський працював над природничою термінологією, до її розробки також долучився І. Яхно. Є. Озаркевич впорядкував медичну термінологію. Над медичною термінологією також працювали Є. Лукасевич, Ф. Лук'янов. К. Михальчук став основоположником української діалектології.

Члени «Просвіти» виступали також укладачами словників. І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький були перекладачами Псалтиря з давньоєврейської та Євангелія з грецької мови.

Львівська «Просвіта» здійснювала видання серій «Історична бібліотека «Просвіти» (1877–1937), «Руська письменність» (згодом «Українське письменство», 1904–1928), «Господарська бібліотека Просвіти» (1920–1930), Фонд «Учітеся

брати мої» (1921–1939), «Загальна бібліотека Просвіти» (1920–1926), «Бібліотека Життя і Знання» (1927–1935), «Науково-популярна бібліотека Просвіти» (1934–1939), «Народне музичне видавництво товариства Просвіта» (1935–1940), «Підручна освітня бібліотека» (1938 р.), «Театральна бібліотека» (1938) [5, с. 206].

Видатними діячами і засновниками перших друкарень в місті Коломия були брати Білоуси – Михайло та Теодор. Першу філію «Просвіти» в Коломиї було засновано 27 лютого 1877 р. Її головою став о. Іван Левицький, заступником – о. Микола Лепкий, секретарем – Ісидор Трембицький, правник за фахом, а за покликанням актор. Досить активно запрацювала філія 1899 р., коли заступником голови став педагог, професор гімназії Теофіл Грушкевич (1846–1919), який у Дрогобицькій гімназії вчив Івана Франка.

Всі вони добре розуміли, яку важливу роль відіграє книга в житті людини, а тому успішно використовували у своїй роботі з просвітянами книгу і періодичні видання, які друкували в місті Коломия, яка на той час була потужним видавничим центром в Галичині і поступалася в цій царині тільки Львову. Ще далеко до створення «Просвіти», 1864 р. в м. Коломия було започатковане світське українське книгодрукування, а з 1865 р. – газетярство. Тут упродовж 1864–2000 рр. діяло 32 друкарні, які стали базою для українського книгодрукування (понад 3 000 книг та брошур і періодики (більш як 140 найменувань українських періодичних видань)) [7, с. 4].

Знання до народу просвітяни несли через свої численні і різноманітні видання, серії книг «Учітеся брати мої», «Народна бібліотека», «Історична бібліотека», «Самоосвіта», «Народна Просвіта», «Просвіта», через «Письма Просвіти» (1877), журнал «Життя і знання», «Календар товариства «Просвіта».

Великий масив української періодичної преси на Покутті припадає на 1865–1939 рр., саме в цей період активізувалась «Просвіта». Звичайно, було пожвавлення, були і спади. Якщо проаналізувати перші спроби історичного підходу до видавничої діяльності і розвитку української покутської преси, зроблені в діаспорі А. Курдидиком в огляді «Друковане слово в Коломиї» [8, с. 313–324] і Б. Романенчуком у праці «Українські видавництва і періодичні видання в Коломиї в 1865–1939 рр.» [8, с. 325–334], то подані відомості про Коломийські українські періодичні видання обома авторами є неповними.

За нашими підрахунками, в Коломиї у 1865–1939 рр. виходило 90 українських часописів [9, с. 8]. Якщо врахувати, що в цей період в місті було видано ще понад 1000 найменувань книг, то Коломию в контексті розвитку друкованого слова варто вважати унікальною і такою, що показувала приклад для багатьох інших міст України. Вона була знана в Європі, як один з культурних центрів Галичини.

Звичайно, з приходом в Галичину російських військ у Першу світову війну, засилля Польщі, а згодом з 1939 р. радянської влади, ситуація у видавничій галузі змінилася на гірше. Було накладено табу на використання багатющої спадщини минулого. Потрібно було писати книги, статті які прославляли б «героїку» класової боротьби, «розквіт» колгоспно-радгоспної системи, «розвиток» промисловості краю. Із цим завданням справлялася одна єдина друкарня та газета «Червоний прапор».

Тільки наприкінці 80-х рр., у період національного Відродження, з'явилися перші паростки, спроби реанімації видавничої справи. Завдячуючи авторитету Василя Ткачука із села Підгайчики, який очолював агрофірму «Прут», у Коломиї

з'явилася перша легальна в Радянському Союзі національно-демократична газета «Агро». Її редагували Дмитро Захарук та Ольга Бабій.

Редакція часопису «Агро», у якій працювали віддані патріоти краю Василь Лесів, Михайло Андрусак, Ганна Дирбавка-Лесів, робила газету справді цікавою, заснувала книжкову серію «Бібліотека Агро». Саме тут була надрукована і вперше видана «Біблія для дітей» та ілюстрована «Абетка». Газета «Агро» широко висвітлювала хід підготовки і створення Товариства української мови імені Тараса Шевченка, Народного руху України за перебудову, кампанію перших демократичних виборів до рад усіх рівнів. У часописі друкували свої вірші, уривки з книг, статті найактивніші просвітяни краю.

Проголошення незалежності України дало яскравий поштовх книговидавничій діяльності в Коломиї. 48 книг поезії, прози видано коломиїським видавництвом «Світ», яке очолювали Ольга Бабій і Василь Рябий. Воно діяло з листопада 1992 р. по листопад 1994 р. Чимало книг у цьому першому видавництві редагував член «Просвіти», нині відомий письменник Михайло Андрусак.

З 1993 р. як ТОВ активно працює видавничо-поліграфічне товариство «Вік», відкрите акціонерне товариство «Коломиїська друкарня» імені Шухевича, які очолюють просвітяни Михайло Андрусак і Петро Крив'юк. Двадцять років спільної праці ВПТ «Вік» і друкарні імені Шухевича дали вагомий результат – понад 850 найменувань книжок, сукупний наклад яких сягає до 1,5 мільйона примірників.

Найвідоміші з них – трилогія Михайла Андрусяка «Брати грому», «Брати вогню», «Брати просторів», книга «Останні з когорти залізних». Миськрайонне товариство «Просвіта» на присвоєння Національної премії імені Тараса Шевченка висунула трилогію Михайла Андрусяка. «Просвіта» пишається тим, що він став лауреатом (2010) цієї престижної премії саме за висвітлення історії національно-визвольної боротьби УПА в краї. Відомості про багатьох просвітян, борців за волю і незалежність України, нескорених вояків ОУН-УПА можна почерпнути з публіцистичних книг – літописів активного просвітянина, почесного громадянина міста Коломиї (на превеликий жаль, нині покійного) Михайла Томащука. Його книги «Запалала вогнем», «Смертю смерть подолав», «Спалах» є важливим джерелом для виховання справжніх патріотів України.

У друкарні імені Шухевича перевидали книги відомих письменників – просвітян Юрія Шкрумеляка, Марійки Підгірянки, Івана Зубенка, видано двотомник наукових праць відомого педагога, академіка Мирослава Стельмаховича, три томник у чотирьох книгах лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка – Тараса Мельничука.

Не кожний регіон може похвалитися своєю енциклопедією. Завдяки невтомній праці просвітян, членів редакційно-видавничого комітету «Енциклопедія Коломиїщини» під керівництвом Миколи Савчука та Миколи Васильчука вже видано вісім томів із 14 запланованих «Енциклопедій Коломиїщини».

З ініціативи директора Коломиїського педагогічного коледжу, члена правління миськрайонного товариства «Просвіта», заслуженого працівника освіти України Валерія Ковтуна з 2003 р. розпочато друкування книг – художніх альбомів-каталогів під назвою «Українське мистецтво в старій листівці». Уже видано сім таких альбомів. Видання добротні оформлені, з успіхом використовуються при

вивченні краєзнавства в школах та навчальних закладах. Варто відзначити, що під час презентації кожного з названих альбомів-каталогів одночасно організувалися Всеукраїнські та Міжнародні науково-теоретичні конференції із залученням широкого кола науковців, письменників. Матеріали конференцій відображено у відповідних наукових збірниках статей та повідомлень.

Не можна оминати таку важливу справу в контексті відродження книговидавництва за роки незалежності в Коломиї, як започаткування вже згадуваним просвітянином Валерієм Ковтуном серії книг «Коломийська бібліотека». З 2008 р. видано 17 книг цієї серії.

Вартісною і потрібною є книга «Коломия і Коломийщина» (2008) – збірник споминів і статей про недалеке минуле і сучасне, яку упорядкував просвітянин, людина невсипучої енергії і творчих задумів, заслужений артист України Микола Савчук. Це, по суті, продовження доброї традиції української діаспори, яка видала багатосторінкове видання у Філадельфії (США) 1988 р.

Микола Савчук 2012 р. видав книгу «Український гумористично-сатиричний календар-альманах» – своєрідну міні-енциклопедію українських гумористів, сатириків, карикатуристів і коміків, а водночас невеличку хрестоматію українського гумору і сатири. 400-сторінковий календар-альманах зацікавить широке коле читачів. За поданням правління міськрайонного товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка автор цього видання став лауреатом премії імені Остапа Вишні Національної спілки письменників за 2013 р. А загалом перу Миколи Савчука належить понад 40 книг.

Заслуговують на увагу, широке використання науковцями, краєзнавцями, студентами матеріали книг активного просвітянина, краєзнавця Степана Андріїшина «Коломия у міжвоєнний період 1919–1939», «Суспільно-політичний та національно-визвольний рух у Галичині» та «Коломия 1939–1941. Короткий аналіз суспільно-політичних взаємин на Коломийщині».

Видання краєзнавчої літератури за роки незалежної України – помітна віха в культурно-освітницькому і просвітницькому житті міста. У цьому напрямку плідно попрацювали вже згадані відомі краєзнавці-дослідники історії літератури та мистецтва Микола Васильчук, Микола Савчук. Їхній приклад гідно наслідують краєзнавці Василь Нагірний, Мирослава Кочержук, Михайло Тимофіїв, Петро Дем'янюк, Михайло Петрів та ін. За ці роки видано понад 60 видань історико-краєзнавчого, етнографічного, мистецького спрямування працівниками Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Йосафата Кобринського, який очолює член правління міськрайонного товариства «Просвіта», заслужений працівник культури України Ярослава Ткачук. Саме завдяки місцевим краєзнавцям, науковцям вдалося повернути з небуття сотні тепер відомих імен – мешканців краю з XVI по XX ст., які залишили багату історичну, культурно-мистецьку спадщину для майбутніх поколінь.

Сьогодні в Коломиї є можливість видавати добротну літературу, книги, іншу поліграфічну продукцію, насамперед у друкарні імені Шухевича. Коломийське міськрайонне товариство «Просвіта» вдячне друкарні ВПТ «Вік» за видані книги впродовж останніх років активних просвітян, а саме: «Просвіти» негасимий жар» Мирослави Грушевської, «Епістоли серця» Володимира Качкана, «Осінні проліски», «Як сниться жито» Дмитра Захарука, збірка поезій «Постій за себе,

за своє!» Зеновія Винничука, збірок прози для дітей «Коржі з молоком», «Де танцювала риба з раком» Галини Никируй. Саме тут були видані всі художні альбоми-каталоги «Українське мистецтво у старій листівці», томи «Енциклопедії Коломийщини», серії книг «Коломийська бібліотека». Тут виходять книги Миколи Савчука, Миколи Васильчука, Івана Романюка, Василя Нагірного, Алли Кохта багатьох інших літераторів, краєзнавців міста.

Міськрайонне товариство «Просвіта», автори багатьох книг вдячні нашим краянам, вченим, зокрема: професору, академіку Василеві Лизанчуку зі Львова, доктору політичних наук, відомому науковцю, випускникові відродженої гімназії Іванові Монолатію, директору Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, чл.-кор. НАН України, доктору історичних наук, професорові Мирославу Романюку за посильну практичну допомогу, наукові рецензії, консультації, всяке сприяння розвитку книговидавничої діяльності в Коломії.

Аналізуючи книжкові видання, наукові праці, використовуючи архівні матеріали, бачимо, що українська видавнича справа у зазначений період була найтісніше пов'язана з діяльністю «Просвіти», подвижницькою працею її діячів, просвітян, прислужилася у всі часи, слугує і сьогодні в обороні мови, збереженні національних традицій, культури, сприяє формуванню української національної ідеї, зближенню народів і входженню України в коло демократичних європейських держав.

---

1. Гарат Р. М. Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині (1868–1924 рр.) / Р. М. Гарат, А. П. Коцур, В. П. Коцур. – Переяслав-Хмельницький : книги ХХІ, 2005. – 168 с.

2. Статут Товариства «Просвіта». – Львів, 1868. – 8 с.

3. ЦДІАУЛ, ф. 348. Товариство «Просвіта», м. Львів, оп. 1, спр. 7628–7633.

4. Грицан А. Просвітня зоря Прикарпаття. Нариси про історію товариства «Просвіта» на Прикарпатті між двома світовими війнами (1921–1939) / А. Грицан. – Івано-Франківськ : Сіверсія, 2001. – 180 с.

5. Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ ст. – перша половина ХХ ст.) / О. Малюта. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2008. – 840 с.

6. «Просвіта»: Історія та сучасність (1868–1998). – К. : ВЦ «Просвіта», Вид-во «Веселка», 1998. – 488 с.

7. Васильчук М. Українська видавнича справа в Коломії (друга половина ХІХ-ХХ ст.) / М. Васильчук. – Коломия : Вік, 2012. – 224 с.

8. Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія, 1988. – 960 с.

9. Глаголюк В. Українська преса Покуття як джерело вивчення суспільно-політичного життя краю 20–30-х рр. ХХ ст. / В. Глаголюк. – К. : ВЦ «Просвіта», 2008. – 224 с.

10. Васильчук М. Письменство на Коломийщині (друга половина 16 століття – 1939 рік) / М. Васильчук. – Коломия : Народний дім, 1969. – 80 с.

11. Гарат Р. Періоди розвитку товариства «Просвіта», відзначені у його статутах / Р. Гарат // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 1999. – Вип. VIII. – С. 49–53.

UKRAINIAN PUBLISHING AND SOCIETY «PROSVITA»

Vasyl Hlaholyuk

*Institute for Natural Resources Management, KROK University
Tyutiunnyka str., 11-A, Kolomyia, 78200, Ukraine
e-mail: iupr@live.krok.edu.ua*

Author has determined the publishing activities of society «Prosvita», has revealed the features of the Ukrainian printing in Kolomyia, has given a meaning to contribution of the outstanding Ukrainian figures in the development of Ukrainian idea.

Key words: society «Prosvita», Ukrainian book printing, publishing activities, periodicals, national traditions.

УКРАИНСКАЯ ИЗДАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И «ПРОСВИТА»

Василий Глаголюк

*Институт управления природными ресурсами ВУЗ
«Университет экономики и права «КРОК»
ул. Тютюнника, 11а, г. Коломыя, 78200, Украина
e-mail: iupr@live.krok.edu.ua*

Охарактеризована издательская деятельность общества «Просвита», раскрыты особенности украинского книгопечатания в городе Коломыя, осмыслено вклад выдающихся украинских деятелей в развитие украинского самосознания.

Ключевые слова: общество «Просвита», издательская деятельность, украинское книгопечатание, периодические издания, национальные традиции.